

Index rodovej rovnosti je jedinečný merací nástroj, ktorým sa komplexnosť otázky rodovej rovnosti spája do jednoduchého a zrozumiteľného meradla. Na základe politického rámca Európskej únie pomáha sledovať pokrok v oblasti rodovej rovnosti v čase v celej EÚ.

Index rodovej rovnosti pozostáva zo šiestich hlavných oblastí (práca, peniaze, znalosti, čas, moc a zdravie) a dvoch vedľajších oblastí (prelínajúce sa nerovnosti a násilie). Vypočítava sa zlúčením rodových ukazovateľov do jedného súhrnného meradla. Index priradí členskému štátu body od 1 v prípade úplnej nerovnosti po 100 v prípade úplnej rovnosti. Meria nielen rodové rozdiely medzi ženami a mužmi, ale berie do úvahy aj súvislosti týkajúce sa krajiny a rôzne úrovne dosiahnutých cieľov členských štátov v rôznych oblastiach. Vysoké celkové skóre odráža malé (alebo žiadne) rodové rozdiely, a teda aj dobrú situáciu pre všetkých (ako napr. vysoká účasť žien a mužov v zamestnaní).

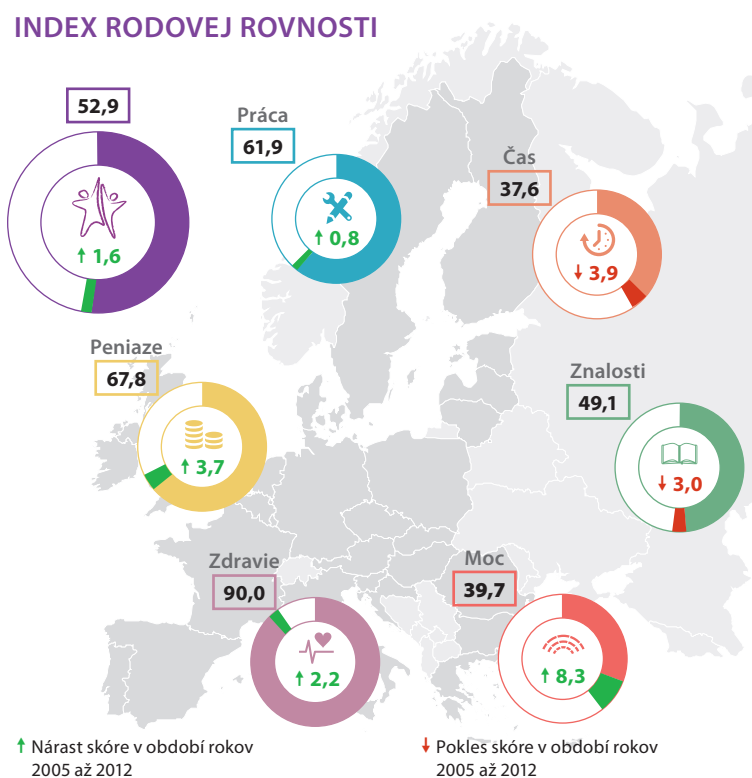
Index rodovej rovnosti 2015 meria ako ďaleko (alebo blízko) sa EÚ a jej členské štáty nachádzali od dosiahnutia rodovej rovnosti žien a mužov v rokoch 2005, 2010 a 2012 ⁽¹⁾. Poskytuje výsledky pre každú oblasť a podoblasť. Predstavuje zároveň aj prvý pokus o výpočet súhrnného meradla násilia páchaného na ženách.

Pokrok v oblasti rodovej rovnosti od roku 2005

Z indexu rodovej rovnosti vyplýva určitý malý pokrok, s miernym zvýšením skóre o 1,6 v období rokov 2005 až 2012. S priemerným skóre **52,9 zo 100** v roku 2012 sa EÚ nachádza v polovici cesty smerom k dosiahnutiu rodovej rovnosti.

K dvom oblastiam, ktoré čelia najväčším výzvam, patrí nerovnomerné rozdelenie času medzi ženami a mužmi na starostlivosť o deti, domáce a rekreačné činnosti (nerovnosť stúpa od roku 2005), ako aj zastúpenie žien v mocenských a rozhodovacích pozíciách. Aj keď od roku 2005 bolo na vrcholové pozície vymenovaných viac žien, na prekonanie rozsiahleho nadmerného zastúpenia mužov bol tento pokrok nepostačujúci.

Napriek pokroku v dosiahnutom vzdelaní je segregácia vo vzdelávaní ešte stále veľmi rozšírená a zaznamenal sa pokles v celoživotnom vzdelávaní. V období rokov 2005 až 2012 došlo k zníženiu celkového skóre v oblasti znalostí. V oblasti práce a peňazí sa ukazujú náznaky zlepšenia rodovej rovnosti, aj keď v zamestnanosti, príjmoch a zárobkoch významné rodové rozdiely pretrvávajú. Priemerný rodový rozdiel v dôchodkoch 38 % v EÚ v roku 2012 odráža kumulatívny vplyv nerovností medzi ženami a mužmi v priebehu života ⁽²⁾. Skóre rodovej rovnosti v oblasti zdravia je vysoké. Na účely poskytnutia väčšieho množstva informácií o rodovej nerovnosti v oblasti zdravia možno v budúcnosti pridať aj dôležité rozdiely medzi ženami a mužmi, pokiaľ ide o správanie týkajúce sa zdravia.

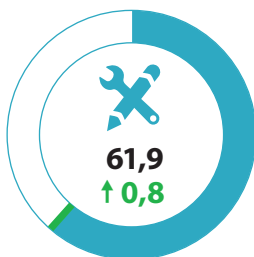

⁽¹⁾ Index rodovej rovnosti je založený na údajoch Eurostatu (získavanie pracovných síl EÚ, získavanie štruktúry príjmov, štatistika EÚ o príjmoch a životných podmienkach, demografická štatistika), údajoch z dotazníkov organizácií Unesco/OECD/Eurostat týkajúcich sa štatistiky vzdelávania, z Európskeho prieskumu pracovných podmienok, ktorý uskutočňuje nadácia Eurofound, databázy WMID Európskej komisie týkajúcej mužov a žien v rozhodovaní a prieskumu agentúry FRA o násilí páchanom na ženách.

⁽²⁾ EIGE (2015), *Gender gap in pensions in the EU. (Rodový rozdiel v dôchodkoch v EÚ). Správa z výskumu pre lotyšské predsedníctvo*. Získané z http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0415087ENN_Web.pdf

Práca

Oblasť práce

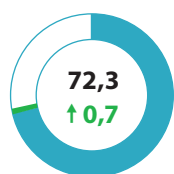

Skóre v oblasti práce a jej podoblastiach sa od roku 2005 zvýšilo len minimálne. Rodový rozdiel v miere zamestnanosti meraný v ekvivalentoch plného pracovného času sa mierne zmenšil na úrovni EÚ, najmä v dôsledku zníženej účasti mužov na trhu práce.

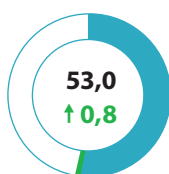
Všeobecná miera zamestnanosti žien (62 % v roku 2012) je stále oveľa nižšia ako stanovuje cieľ stratégie Európa 2020, a to 75 % zamestnanej dospeléj populácie (vo veku 20 – 64 rokov). V dôsledku inklinácie žien k práci na kratší pracovný čas je tento cieľ ešte ťažšie dosiahnuteľný, keďže sa pri miere zamestnanosti počíta počet odpracovaných hodín, a nie počet osôb, ktoré majú prácu.

Podoblasti

Účasť

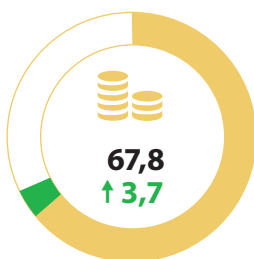
Segregácia a kvalita práce

V podoblasti segregácie a kvality práce sa ukazuje mierny pokrok predovšetkým vďaka zlepšeniu pracovných podmienok. Možnosť vziať si jednu alebo dve hodiny voľna počas pracovnej doby sa takmer zdvojnásobila (z 18 % v roku 2005 na 33 % v roku 2012) a rodový rozdiel sa zmenšil. Rodovo segregovaný trh práce však pretrváva v súčasnosti tak v prípade žien, ako aj mužov v Európe. V roku 2012 v priemere takmer štyrikrát viac žien ako mužov (30 % oproti 8 %) pracovalo v školstve, zdravotníctve a v oblasti sociálnych aktivít v EÚ.

Peniaze

Oblasť peňazí

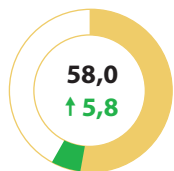

Skóre v oblasti peňazí vzrástlo o 3,7 bodu v období rokov 2005 až 2012. Pokrok v tejto oblasti sa dosiahol zväčša vďaka celkovému zlepšeniu prístupu žien aj mužov k finančným prostriedkom (o 5,8 bodu), napriek tomu je však rodový rozdiel stále výrazný a zväčša nezmenený.

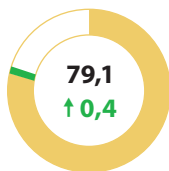
Aj keď je skóre o niečo vyššie ako v iných oblastiach, ženy v rámci EÚ čelia väčším problémom pri získavaní finančných zdrojov. Ženy zarábajú menej ako muži a majú nižší príjem vrátane dôchodkov. Pokrok v stieraní rodových rozdielov v zárobkoch a príjmoch bol veľmi pomalý.

Podoblasti

Finančné zdroje

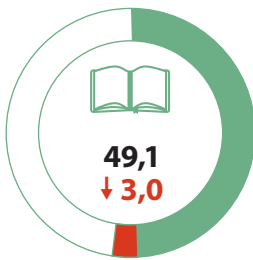
Ekonomická situácia

Cieľom tejto oblasti je ozrejmiť nerovnosť rozdelenia finančných zdrojov medzi ženami a mužmi. Je to problematické, pretože ukazovatele príjmu a chudoby vychádzajú z údajov domácností, pričom ekonomická situácia žien a mužov žijúcich v jednej domácnosti sa považuje za rovnakú, a preto sú rodové rozdiely týkajúce sa úrovni chudoby a príjmov domácností sotva viditeľné. Individuálne meranie dostupnosti zdrojov by tak poskytlo viac rodovo citlivých informácií a reálnejšie by vyjadrovalo podiel príjmov medzi príslušníkmi rodiny.

Znalosti

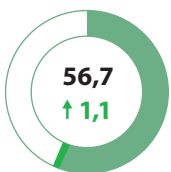
Oblasť znalostí

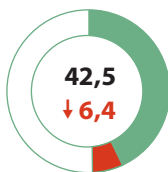
Pokles celkového skóre v oblasti znalostí (o 3 body) je dôsledkom zníženej účasti dospelých (vo veku 15 – 74) na celoživotnom vzdelávaní – na formálnom aj neformálnom vzdelávaní, ako aj na odbornej príprave.

Podoblasti

Dosiahnuté vzdelanie a segregácia

Celoživotné vzdelávanie

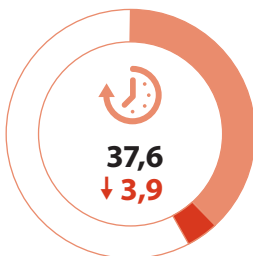

Úroveň dosiahnutého vzdelania žien a mužov sa neustále zvyšovala a v súčasnosti je počet žien s vysokoškolským vzdelaním vyšší než počet mužov. Ženy však stále prevažujú v študijných odboroch tradične vnímaných ako „ženské“. V roku 2012 boli ženy v EÚ-28 nadmerne zastúpené medzi vysokoškolskými študentmi v oblasti vzdelávania (77 %), zdravotníctva a sociálnej starostlivosti (73 %) a humanitných vied a spoločenských vied (65 %). Rodová segregácia na všetkých úrovniach vzdelávania vedie k pracovnej segregácii a následne ovplyvňuje budúce kariérne možnosti žien a mužov.

V súvislosti s rýchlymi technologickými zmenami a transformáciou trhu práce má celoživotné vzdelávanie zásadný význam tak pre ženy, ako aj pre mužov. Pre väčšinu členských štátov je však splnenie cieľa 15 % dospelých vo veku 25 až 64 rokov zapojených do celoživotného vzdelávania, ako sa uvádza v strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET2020), ešte veľmi vzdialené.

Čas

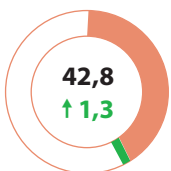
Oblasť času

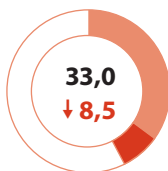
Oblasť času má najnižšie skóre zo všetkých oblastí indexu (37,6) a poukazuje na to, že rozdelenie času medzi ženami a mužmi je najväčšou výzvou. Pokles o 3,9 bodu od roku 2005 do roku 2010 bol spôsobený najmä poklesom času, ktorý ženy aj muži mohli venovať na sociálne aktivity.

Podoblasti

Starostlivosť

Sociálne aktivity

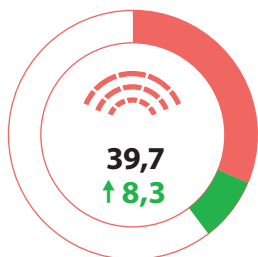

V priemere v EÚ 77 % žien v porovnaní s len 24 % mužov varí a vykonáva domáce práce najmenej 1 hodinu denne alebo viac. Ženy stále preberajú oveľa väčšiu zodpovednosť za starostlivosť o rodinu. Nerovnosť v rozdeľovaní času v domácnosti sa rozširuje aj na iné sociálne aktivity. Vo väčšine členských štátov sa muži častejšie ako ženy zúčastňujú na športových, kultúrnych a rekreačných aktivitách mimo domova.

Osobný čas strávený povinnosťami súvisiacimi so starostlivosťou má významný vplyv na možnosti zamestnania žien a na ich ekonomickú nezávislosť. Zistenia opätovne potvrdzujú význam opatrení na dosiahnutie lepšej rovnováhy medzi prácou a súkromným životom v prípade žien aj mužov, ako napr. vhodná ponuka cenovo dostupných a vysoko kvalitných služieb starostlivosti o deti a iné závislé osoby a pružné formy organizácie práce.

Moc

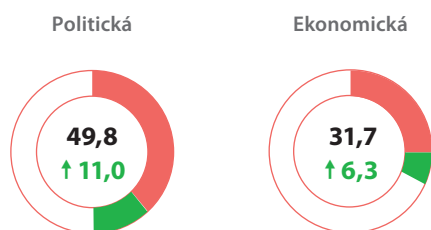
Oblasť moci

Oblasť moci vykazuje druhé najnižšie skóre aj napriek tomu, že v nej došlo k najvýraznejšiemu zvýšeniu o 8,3 bodov od roku 2005.

Výsledky poukazujú na značný pokrok v oblasti zastúpenia žien vo vrcholových orgánoch verejne kótovaných spoločností. Vo finančnom sektore však nie sú takmer žiadne ženy prítomné v rozhodovaní. Z 28 guvernérov centrálnych bánk bola v roku 2014 len jedna žena – z Cypru a v tom istom roku boli len dve ženy ministerkami financií v EÚ – z Rumunska a Švédska.

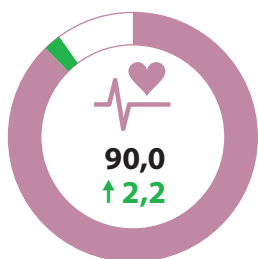
Podoblasti

V posledných rokoch opatrenia uplatňované v členských štátoch a špeciálne zamerané iniciatívy na úrovni EÚ, ako napr. smernica o zlepšení rodovej vyváženosti medzi nevykonnými riadiacimi pracovníkmi, prispeli k významnému zlepšeniu prístupu žien na vedúcich pozíciách v podnikovom sektore. Na zmenu podnikovej kultúry je však potrebná širšia verejná diskusia a zvyšovanie informovanosti. Dlhý pracovný čas a fyzická prítomnosť v práci spolu s tradičným mužským štýlom vedenia a nedostatočná transparentnosť postupov prijímania do zamestnania a povýšenia zvyšujú mužov a posilňujú rodové nerovnosti.

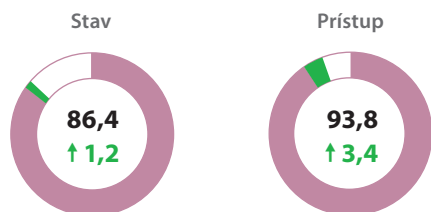
Zdravie

Oblasť zdravia

Oblasť zdravia je dôležitou oblasťou rodovej rovnosti. Zdravie priamo súvisí nielen s osobnou sociálnou a ekonomickou pohodou, ale aj s ľudskou dôstojnosťou a fyzickou integritou. Od roku 2005 sa skóre v oblasti zdravia mierne zvýšilo o 2,2 bodu vďaka malému pokroku, pokiaľ ide o zdravotný stav, a vo väčšej miere vďaka zlepšenému prístupu k zdravotnej starostlivosti. Odráža sa to aj vo zvýšenom počte osôb s uspokojenými potrebami po lekárskej alebo stomatologickej starostlivosti.

Podoblasti

Vzhľadom na nedostupnosť vhodných ukazovateľov súčasný rámec merania nezahŕňa rozdiely medzi ženami a mužmi v správaní týkajúcom sa zdravia. Správanie a životný štýl žien a mužov sa líši na základe predurčených charakteristík mužskosti a ženskosti, a preto je veľmi dôležité zachytiť rozdiely správania súvisiace s rodom, ktoré stoja za nerovnosťami v oblasti zdravia.

Európske zisťovanie o zdraví formou rozhovoru (EHIS), ktoré sa uskutočnilo v roku 2014, poskytne dôležité údaje týkajúce sa determinantov zdravia, ktoré sa zohľadnia pri ďalšom vydaní indexu rodovej rovnosti.

Index rodovej rovnosti 2015: vedľajšie oblasti

Násilie

Zistilo sa, že v oblasti násilia bol pre nedostatok porovnateľných a harmonizovaných údajov na úrovni EÚ zaznamenaný v roku 2013 najväčší rozdiel zo všetkých oblastí. Na základe prieskumu agentúry FRA o násilí páchanom na ženách a údajov Eurobarometra o rodovej rovnosti predstavuje index rodovej rovnosti roku 2015 možné súhrnné meradlo násilia páchaného na ženách. Zároveň analyzuje postoje voči násiliu páchanému na ženách a zvyšovanie informovanosti, ako aj dôveru v policajné a justičné orgány v danej spoločnosti. Z analýzy vyplýva, že v krajinách, kde je úroveň rodovej rovnosti vyššia, ako ukazujú merania indexu, násilie páchané na ženách je vnímané ako menej prijateľné a ženy častejšie oznamujú násilie. Nižšie úrovne oznámeného násilia nemusia nevyhnutne odrážať nižšie úrovne násilia, ale znamenajú skôr to, že postoje voči násiliu páchanému na ženách, informovanosť o ňom a dôvera v policajné a justičné orgány bránia jeho oznameniu.

Závazok EÚ a jej členských štátov odstrániť násilie páchané na ženách musí byť podporený dôkazmi v podobe systematických, porovnateľných a harmonizovaných údajov. Inštitút EIGE bude naďalej rozvíjať komplexný rámec merania násilia páchaného na ženách, kombinovať údaje z prieskumov a administratívnych zdrojov.

Prelínajúce sa nerovnosti

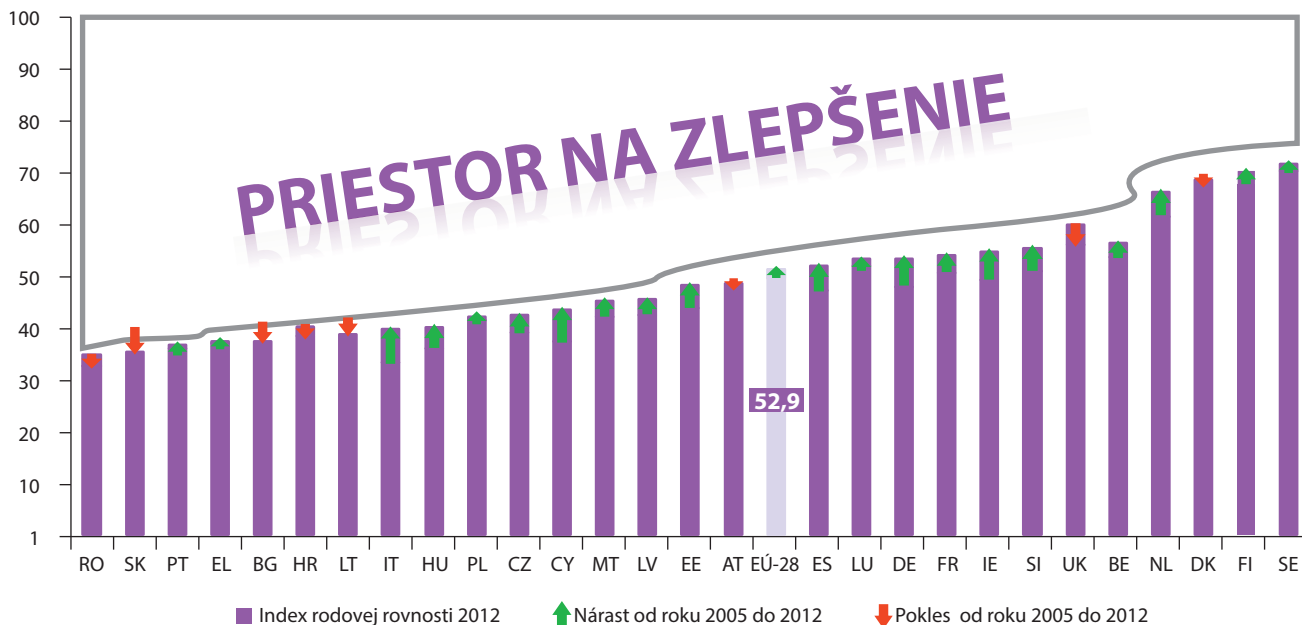

V oblasti prelínajúcich sa nerovností sa posudzuje, ako sa aspekty súvisiace s rodom prelínajú s inými aspektmi, na ktoré môžu mať vplyv životné skúsenosti žien a mužov. Napríklad rodové rozdiely v zamestnanosti sú vyššie v prípade zahraničných pracovníkov než domácich, čo poukazuje na potrebu ďalšej analýzy rodových modelov migrácie. Toto je obzvlášť dôležité v kontexte trendov týkajúcich sa utečencov, ktorým EÚ v súčasnosti čelí. Starší pracovníci sú tiež zraniteľní a čelia horšiemu prístupu k zamestnaniu a tiež aj vyšším úrovňam rodovej nerovnosti vo všetkých členských štátoch. Veľmi dôležité je porozumieť faktorom súvisiacim s prepojením rodovej a vekovej diskriminácie, najmä pri riešení chudoby medzi staršími ženami. V domácnostiach osamelých rodičov, prevažne osamelých matiek, býva úroveň chudoby vyššia než v celej populácii, čo poukazuje na to, že do riešenia chudoby a sociálneho vylúčenia je potrebné zahrnúť rodový rozmer.

Potrebné je diskutovať o situáciách, v ktorých sa nerovnosti prelínajú, a ďalej ich analyzovať, pričom je potrebné v plnej miere uznať, že ženy a muži netvoria homogénne skupiny. Ďalšia aktualizácia indexu rodovej rovnosti sa na túto oblasť zameria podrobnejšie.

Index rodovej rovnosti 2015

Po prvýkrát v Európskej únii sa pri indexe stanovili časové rady na monitorovanie rodovej rovnosti v určitom období. Z výsledkov vyplýva, že Európska únia je **v polovici cesty k dosiahnutiu rodovej rovnosti** a v období rokov 2005 do roku 2012 sa dosiahol veľmi malý pokrok.

Jedinečné vlastnosti a výhody indexu rodovej rovnosti

Index rodovej rovnosti:

- umožňuje sledovať pokrok v oblasti rodovej rovnosti v rámci EÚ a v priebehu času,
- poskytuje podporu subjektom prijímajúcim rozhodnutia pri hodnotení, ako ďaleko sa nachádza členský štát pri dosahovaní rodovej rovnosti,
- poukazuje na odlišné výstupy EÚ a vnútroštátnych politík v prípade žien a mužov,
- umožňuje zmysluplnú rodovú analýzu a porovnania medzi jednotlivými oblasťami politiky,
- podporuje rozvoj a vykonávanie politík rodovej rovnosti a právnych predpisov,
- prispieva k zvýšeniu informovanosti subjektov prijímajúcich rozhodnutia a verejnosti o pokroku a výzvach pri vykonávaní európskych politík rodovej rovnosti,
- poukazuje na chýbajúce údaje a vyzýva k poskytovaniu harmonizovaných, porovnateľných a spoľahlivých údajov, ktoré sú členené podľa pohlavia a sú tiež dostupné všetkým členským štátom.

Európsky inštitút pre rodovú rovnosť

Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE) je znalostné centrum EÚ v oblasti rodovej rovnosti. EIGE poskytuje tvorcom a tvorkyniam politík, ako aj príslušným inštitúciám špecifické odborné znalosti a spoľahlivé porovnateľné údaje o rodovej rovnosti. Prispieva tak k ich snahe o to, aby sa rovnosť žien a mužov stala skutočnosťou pre všetkých v Európe.

Ďalšie informácie nájdete:

- <http://eige.europa.eu>
- <http://www.twitter.com/eurogender>
- <http://www.facebook.com/eige.europa.eu>
- <http://www.youtube.com/eurogender>
- <http://eurogender.eige.europa.eu>

Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE)
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilnius
LITVA/LITHUANIA
Tel. +370 52157444
E-mail: eige.sec@eige.europa.eu

PDF	MH-01-16-023-SK-N	10.2839/108882	978-92-9218-895-5
Paper	MH-01-16-023-SK-C	10.2839/664838	978-92-9218-916-7